

Duc (Wąż / Brduć)

*Duc dzieci [dziatki] duc
Nie dajcie się stłuc
A jak się stłuczecie
pytą¹ dostaniecie*

PRZEBIEG ZABAWY

Wąż utworzony z uczestników/uczestniczek ustawionych gęsiego i trzymających się w pasie, biegnie drobnymi kroczkami. Pierwsza osoba – „głowa” węża – stara się chwycić lub dotknąć ostatnią – „ogon”; albo pierwsza osoba „głowa” trzyma w ręku „pytę”, którą próbuje dotknąć „ogon” – osobę z końca lub tę, która przy nagłych skrętach węża przewróci się. Gdy się to uda, są różne możliwości dalszego ciągu zabawy:

- zmiana „głowy” i „ogona” na innych uczestników zabawy,
- „ogon”/złapana osoba przechodzi na początek węża /lub/ „głowa” przechodzi na koniec węża,
- „ogon”/złapana osoba odpada z zabawy.

Wariant przebiegu

Można w duca bawić się w dwóch wężach. Wtedy „głowa” każdego węża łapie „ogon” drugiego. Złapany uczestnik zabawy przechodzi do węża przeciwników. Wygrywa ta drużyna, której wąż po umówionym czasie jest dłuższy. Jeśli któryś z węży „stłucze się”, „głowa” przeciwnika dotyka rozdzielone osoby „pytą”.

¹ pyta/pyda – narzędzie do bicia ze skróconej po skosie chusty lub ręcznika, bat, powróż (<https://pl.wiktionary.org/wiki/pyta>)

źródło	• Piasecki E., <i>Zabawy i gry ruchowe dzieci i młodzieży: ze źródeł dziejowych i ludoznawczych, przeważnie rodzimych i z tradycji ustnej</i>, Lwów 1919. • Dąbrowska G., <i>Tańcujże dobrze</i>, Warszawa 1991
region	Małopolska (Ropczyce), Łomżyńskie, Podlasie
nagrania dostępne w internecie	• Laboratorium Zabaw Tradycyjnych https://soundcloud.com/muzykatradycynapl/duc https://youtu.be/UsExrF8BQf8 • Mały Kolberg, wyk. Marta Urban-Burdalska https://www.youtube.com/watch?v=T3J3rd-s0J8 • Mały Kolberg, Łódzkie, wyk. Kożuch, Małgorzata Synowiec https://www.youtube.com/watch?v=AsgYZfX5rzc
kategoria	w rzędach i korowodach, zabawa ruchowa
grupa docelowa	grupy; dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, młodzież, rodziny, otwarci na zabawę dorośli

opracowanie Marta Domachowska, Marta Urban-Burdalska

Duc

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy muzykoterapeutki pracującej w podejściu Nordoff-Robbins

Dominika Dopierała

Dynamiczna zabawa ruchowa angażująca dzieci w zespołową współpracę i w jednoczesną rywalizację z grupą przeciwną. Pierwsza część zabawy wymagała od grających umiejętności utrzymania napięcia, które raptownie wzrastało na chwilę przed rozpoczęciem gonitwy Duca/Węża. Gonitwa wydawała się być dla dzieci najbardziej atrakcyjną częścią zabawy, jednak potrzeba przy niej szczególnej ostrożności i uważności grających na siebie nawzajem.

Zastosowanie zabawy — analiza

Zabawa została zaproponowana wychowankom domu dziecka podczas swobodnych zabaw podwórkowych, poza kontekstem sesji muzykoterapii indywidualnej lub grupowej. Chętne dzieci dołączyły do zabawy zaproponowanej przez terapeutkę. Część z nich pozostała przy swoich zabawach, jednak w miarę upływu czasu, obserwując grupę bawiącą się w „Węża”, zaczęła spontanicznie dołączać do zabawy. Terapeutka była jedyną osobą dorosłą biorącą udział w aktywności. Zabawa odbywała się na trawie, która mogła amortyzować potencjalne upadki.

Grupa podzieliła się na dwa węże o nierównej długości. Wynikało to z nieparzystej liczby osób biorących udział w zabawie. Terapeutka pokrótce przedstawiła trzy zasady: zbity ogon dołącza do węża drużyny przeciwnej i staje się jego głową; węże zaczynają się gonić po zaśpiewanej piosence; wygrywa wąż, który najwięcej razy zbiję ogon węża przeciwnika. Terapeutka zrezygnowała z możliwości zbijania osób tworzących środek węża, które przewróciły się podczas zabawy. Zamiast tego wprowadziła inną zasadę: ogon węża przeciwnika może zostać złapany tylko wtedy, kiedy wszystkie dzieci tworzące węża łapiącego są ze sobą połączone, trzymając się za biodra. Podczas śpiewania słów zabawy węże poruszały się w tempie śpiewu terapeutki, tworząc okrąg. Po kilku rundach niektóre dzieci zaczęły wtórować terapeutce, włączając się do śpiewu. Część dzieci, nie mogąc wytrzymać napięcia przed rozpoczęciem gonienia, starała się chronić ogon swojego węża już podczas części śpiewanej. W efekcie utrzymanie kształtu koła nie było możliwe. Terapeutka zrezygnowała z formowania dzieci w kole. Węże poruszały się bardziej swobodnie, w dowolnie wybranym przez siebie kierunku, co nie zaburzyło przebiegu zabawy. Aby podkreślić moment początku gonitwy, terapeutka akcentowała ostatnią sylabę frazy „dos-ta-nie-CIE!”, podkreślając ją ostrzejszą barwą głosu i melodią frazy unoszącą się ku górze.

Część, w której węże zaczynały się gonić wydawała się być dla dzieci najbardziej atrakcyjna. Młodsze dzieci miały trudności z trzymaniem osób biegnących przed nimi w miarę przyspieszania węża. Upadki pojawiały się często, jednak w zdecydowanej większości to właśnie one wydawały się być dla dzieci najciekawszą częścią zabawy. Jeden z upadków skończył się niegroźnym uderzeniem dziecka o dziecko. Zwrócił uwagę terapeutki na pewne ryzyko kontuzji.

Zastosowanie zabawy — wnioski

Zabawa została przedstawiona jako rywalizacja pomiędzy wężami, które walczą o jak największą liczbę pozyskanych dzieci z drużyny przeciwnej. Jak szybko się okazało, dzieci nie liczyły punktów na przestrzeni rund. Skupiły się raczej na celu krótkoterminowym, czyli na wygraniu bieżącej

rozgrywki. Dzieci bawiące się w pobliżu stopniowo zaczęły dołączać do zabawy. Często było także przechodzenie grających pomiędzy wężami. Dlatego też po każdej rundzie zabawa zaczynała się niejako od nowa, a wygraną oznaczało złapanie ogona przeciwnika.

Napięcie dzieci wynikające z oczekiwania na gonitwę węży rosło w miarę upływu części śpiewanej zabawy i osiągało swój szczyt, kiedy wężę zaczynały gonić swoje ogony. W tych momentach ostrożność dzieci na siebie nawzajem znacząco malała. Ze względu na kwestie bezpieczeństwa sugerowana jest obecność kilku osób dorosłych, które aktywnie biorą udział w zabawie i stają się częściami węży. Wówczas, kiedy to stosowne, istnieje większa szansa na ukierunkowanie ruchu węża i amortyzację upadku czy zderzenia.

Pomimo że wężę rywalizowały ze sobą, zabawa stała się okazją do budowania poczucia zespołowości w ramach poszczególnych podgrup. Utrzymanie wszystkich członków i członkiń węża, ponowne chwytywanie się za biodra oraz ochrona dziecka znajdującego się na końcu ogona wymagały współpracy, która była niezbędnym warunkiem wygranej.

Bibliografia

- Nordoff-Robbins: <https://nordoff-robbins.pl/jak-dzialamuzyka/> [dostęp: 15.10.2023 r.].
- Nordoff P., Robbins C., *Terapia muzyką w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi. Historia, metoda, praktyka*, Kraków 2008.
- Dopierała D., *Świat udomowiony – rozważania na temat kreatywności w ujęciu muzykoterapii Nordoff Robbins*, w: Janicka-Olejnik E., Strzelecki W. (red.), *Kreatywność w Arteterapii*, Łódź 2019.

Laboratorium Zabaw Tradycyjnych

Niniejsza karta zabawy i opisy eksperckie są efektem prac Laboratorium Zabaw Tradycyjnych – projektu o charakterze badawczym i edukacyjnym, którego celem jest analiza tradycyjnych zabaw dziecięcych pod kątem możliwości ich wykorzystania wśród dzieci z różnymi potrzebami oraz zbadanie ich właściwości – wpływu na dzieci na polu rozwojowym, terapeutycznym, społecznym i psychologicznym. Tym samym celem projektu jest również promowanie aktywnego korzystania z kultury tradycyjnej w pracy z dziećmi.

Koncepcja i realizacja projektu:

Karolina Ociepka, Marta Urban-Burdalska, Marta Domachowska, Katarzyna Rosik

Opracowanie graficzne i skład:

Katarzyna Rosik

Organizator:

Forum Muzyki Tradycyjnej

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: EtnoPolska. Edycja 2023

Partnerzy:

Muzeum Etnograficzne
im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej
w Toruniu

Fundacja
Muzyka jest
nieskończona

Patron medialny

